

Ranheims-

NYTT

For full kraft -

DESEMBER 1968

NR. 3 - 13. ÅRGANG

God jul

Det har nesten vært unødvendig for redaktøren å minne ledelsen om at vi nærmer oss jul og at «Ranheims-Nytt» venter på en hilsen til de ansatte. Dagene i første halvdel av desember har vært så mørke og triste at man kunne fristes å istemme med dikteren: «Gjev eg var i eit varmare land». Det er åpenbart at det lider mot vintersolverv og så jul.

Året 1968 vil lenge bli husket. Svært meget positivt er det ikke å feste seg ved. Elendighet rundt omkring i verden. Vietnamkrigen ennå ikke slutt, nærmest krigstilstand ved Suezkanalen fremdeles, uro og opptøyer ved universiteter rundt omkring, overfall på Tsjekkoslovakia, rystelser på verdens valutabørser — alt dette innvirker på konjunkturer og markeder. Mens skipsfarten flourer, har treforedlingsindustrien det vanskeligere enn på lenge.

Også vi har fått merke dette. Gjennom vårmånedene var det såvidt vi maktet — ja knapt nok — å opprettholde full drift. Ordrebeholdningen bedret seg etter hvert, men tegn til bedre priser var ikke lett å spore. Ikke så rart, i vårt naboland kjørtes igang nye kraftpapirmaskiner som øket nordens sekkepapirkapasitet med ca. 35 %. Og uten prisoppgang er det ikke lett å fordøye alle omkostningsøkningene på elektrisitet og kjemikalier, på lønninger (inkludert kortere arbeidsdag) og sosiale utgifter. Det er bare tømmer og ved som er blitt en tanke billigere.

Og hva gjør vi så i en slik situasjon? Frisk kapital til nye investeringer er en mangelvare. I stedet må vi bite sammen tennene og fremfor alt produsere bedre og billigere papir. Vi må søke å redusere våre omkostninger ved effektivt arbeide hver på vår plass, redusere svind og materialforbruk. For å sitere en aktet kollega: «Tidens krav til en høyere levestandard må betales av noe og noen — vi må gjøre det i form av bedre og mer effektivt arbeid.

Det er ikke tvil om at vi er på god vei. Bedriftsledelsen stiller store forventninger til de nyopprettede avdelingsutvalg. Men ikke som en engangsoperasjon, men ved utholdende etterprøving av enhver mulighet for kvalitetsforbedring og omkostningsbesparelser.

Får jeg på bedriftens vegne takke for enhver god innsats i det gamle år og ønske alle våre ansatte en fredelig og hyggelig jul og et riktig godt nytt år.

Th. Overvren

Innhold:

Side:

En frelser er dere født	1
A. Møller	3
Av Ranheim Papirfabrikks historie	4
Bispebesøk	6
På den annen side	8
Bedriftsutvalgsmøte ...	9
Statutter	11
Fra en Finlandstur	13
Nytt fra sekkefabrikken	14
Ny forslagsordning	16
E. K. Hansen	17
Hullkort	18
Amerikabrev	19
Jubileum	20
Tak over hodet	26
Litt om Saltøya	29

Forsiden:

Tegning og foto:
Magni og Tore Gjelsvik

Redaksjonskomiteen:

Th. Overwien
Eivind Ahlberg
Johan Svendsen
Tormod Barstad

Redaktør:

Brynjulf Moksnes

Bedriftsavis for

A/S RANHEIM PAPIRFABRIK
RANHEIM

En frelser er dere født

Julen betyr nok noe for alle mennesker og alle hjem. Den har som ingen annen høytid maktet å skaffe seg plass over alt. Stille og sterkt henter den travle mennesker ut av arbeid og slit, og innbyr til fest. Men om vi alle trekkes med i høytid og feststemning, betyr nok ikke julen det samme for alle. Mange er nok kommet på lang avstand fra det denne festen står for: en frelser er født.

Det er nok de som av flere grunner bevisst vil holde seg på avstand fra dette budskap. Men det har en egen evne til å smyge seg inn overalt, om ikke på annen måte så ved de enkle sangene vi alle lærte som barn, og som vel ingen kan avholde seg fra å være med på.

Men det finnes også de som like bevisst forsøker å gjøre evangeliets budskap til festens innhold og sentrum. For av alt som er stort i livet, er dog dette det største: Gud vil være vår gjest. Han, himlens Herre, stiger ned for å være vår hjelper og tjener!

Felles for alle hvor vi enn står, er en plagsom erkjennelse av at om vi mennesker har maktet mye og har mye å rose oss av på mange måter, så er det enda

mange problemer vi ikke har maktet å løse. Ja, ikke bare det, men vi aner også at det ligger utenfor den menneskelige mulighet å løse dem. Derfor snakkes disse helst bort, de reduseres i sin betydning, omtales som innbilning og forestillinger. Det er bare så vanskelig for oss å bli med på dette. Det er noe i oss som gjør opprør mot en så lettvinnt behandling av disse problemer som er av en slik art og har en så solid forankring i menneskenaturen at en til tross for erkjennelsen av alle andre dog kan erklære disse for menneskets livs problemer.

Med evangeliets budskap om Frelseren gis vi full rett til fullt ut å være mennesker med en fullt ut lovlig plass også for de uløselige vanskeligheter. Evangeliet er den fulle bekreftelse på at de virkelig eksisterer, og det uttrykker Guds omsorg for oss slik vi nå engang er. Det gjør fullt alvor av det som helst vil snakkes bort. Det som er umulig for oss, det vil nå Gud gjøre: Han vil frelse oss fra synd, gi den som går med selvbekreidelsene, fred. Han gir den motløse tro og den sorgfulle trøst. Og den som fremtiden er gått i stykker for, gir han håp.

At dette betyr noe vil kanskje de fleste innrømme. Og måtte så denne innrømmelse skape full åpenhet for det største av alle budskap som noensinne har lydt: En frelser er dere født!

Per Kne

60 år

Hvem skulle tro at overingeniør Audun Møller fyller 60 år den 17. desember, når man ser den spenstige, ranke herre (han er forresten løytnant) pile nedover Reppesbakkene klokken 7.45 om morgenen? Jo, det må være riktig, for slår vi etter i vårt utmerkede organ «Ranheims-Nytt», nr. 4 for desember 1958, 3. årgang, finner vi at han dengang var 50 år, ergo — — —.

Hva vi skrev dengang, kan vi underskrive også nå. Møller har en veldig arbeidskraft og unnsår seg aldri nye oppgaver. Han kjenner fabrikken ut og inn som ingen annen etter snart 35 år i dens tjeneste. Og alle kjenner Møller og respekterer ham for hans dyktighet og rettferdighetssans. Ingen kan synes han stiller for store krav, for de største stiller han til seg selv.

I «Ranheims-Nytt» er han en flittig medarbeider, ikke minst som biograf. Med ørneblikk karakteriserer han og finner det beste i hver jublant. Egentlig burde han ha skrevet dagens biografi, men se, det ville hans beskjedenhets forby ham.

Ja, Møller er en virkelig gentleman, en avholdt overingeniør og en lojal medarbeider.

Vi ønsker ham til lykke med dagen og alt godt for kommende dager.

Th. O.

Av Ranheim Papirfabriks historie

(Forts. fra nr. 2 1968)

1918

Liksom 1917 ble 1918 et år med vanskelighetene fra foregående år for papirindustrien i Norge generelt sett, i forsterket grad. Importrestriksjonene i England varte ved, fra 1. mars ble de endog skjerpet fra å utgjøre 12 % av importen i 1914 til ca. 8 % for pakkpapiir. Det var økede vanskeligheter med lisenser på råmaterialer utefra, likeledes med tonnasje. — For sulfatens vedkommende levde man på Ranheim fra hånd til munn.

Innenlands ble det også økede vanskeligheter. Staten beslagla fremdeles 10.000 favner flisved årlig. I stedet måtte Ranheim fortsette med tømmerkjøp, så prosenten av bakved gikk ned til ca. 62. Ranheims årlige tap ved dette statsinngrep var omkring en halv million. Råstoffet av tømmer kostet 3—4 ganger så meget som råstoff av bakved. — Men ikke nok med statsinngrep på den siden av regnskapet, myndighetene satte fra 11. februar maksimalpris på innenlandsk salg av kraftpapiir, 85 øre pr. kg. Det var en pris som for de fleste kvaliteters vedkommende lå betydelig under de oppnådde eksportpriser. Alt uten noen erstatning fra staten eller annet hold, tvertimot, regjeringen påla Ranheim å betale kr. 30.000 i erstatning under året 1918 til andre fabrikker som hadde måttet levere billig papiir, avis-papiir.

Arbeidslønningene øket videre i form av dyrtidstillegg, og Ranheims ledelse klaget over nedsatt arbeidstempo: «således at man har vært nødt til å bruke flere folk end tidligere på den samme post». — Det er første gang man ser nedsatt arbeidstempo anført i Ranheims historie.

Et anlegg for utnyttelse av flytende harpiks og råterpentin viste seg i første omgang å kunne bli en lønnsom affære, men da myndighetene ble oppmerksom på det, satte de maksimalpriser på produktene og dekreterte eksportforbud. Alt salg skulle skje til statens sentral for kjemiske stoffer.

Under første halvår gikk på Ranheim fortsatt bare 2 av de 3 papirmaskiner, men fra midtsommers kom etter hvert såpass bra med tilførsler av råmaterialene kull og hjelpestoffer, og det innløp tilstrekkelige og gode ordrer, slik at den tredje papirmaskin kunne settes igang. — I de fire måneder fra juli til oktober ble fortjenesten så god at hele årets fortjeneste kunne tilskrives driften i den tid. Men fra november — etter krigens avslutning — satte de svenske papirfabrikker prisene for kraftpapiir voldsomt ned — med hele 14 pund pr. tonn — på det engelske marked. Det tyske marked var brutt sammen for svenskene. Nedslaget virket imidlertid ikke etter sin hensikt. De engelske importører hadde for det første sine krigsreservelager som de nå ikke behøvde å rasjonere med, og dessuten ventet de ytterligere prisfall. For Ranheim ble følgen at alt som het engelske ordrer kom bort for resten av året.

For hele året 1918 under ett gikk cellulosefabrikken med $\frac{3}{4}$ drift med en produksjon på ca. 7000 tonn, som alt gikk til egen papirfremstilling. Produksjonsprisen for cellulosen ble kr. 424,00 pr. tonn mot kr. 271,50 i 1917. Av disse 7000 tonn laget papirfabrikken 6630 tonn pakket papiir til en produksjonspris på kr. 805,00 pr. tonn mot kr. 530,00 i 1917. Men så solgte man til gjennomsnittlig kr. 905,00 pr. tonn mot kr. 607,00 i 1917.

Ranheims årsoppgjør viste et bruttoerskudd på kr. 276.153. Det ble igjen delt ut et utbytte på 10 % med kr. 105.000. Ranheims status pr. 31. desember 1918, sammenlignet med den foran oppstilte status ved utgangen av 1916, viser at aksjekapitalen pluss reservefond og disposisjonsfond utgjorde tilsammen ca. $\frac{1}{4}$ av operasjonskapitalen 6,35 millioner kroner, omtrent det samme forhold som i 1916 mellom egenkapital og operasjonskapital, som vi kunne betegne som et ganske tilfredsstillende bilde. Men med de sterkt svingende kon-

Mannskap i mek. verksted omkring 1920. I bakgrunnen den kombinerte vakt- og spisebarakke.

junkturer var det nå grunn til å holde et mer enn alminnelig våkent øye med forholdet.

1919

Vi er ikke lengere i krigsår, men i etterkrigsårene. All verden gikk og håpet på «normale tider», men omstillingen for papirindustrien tok sin lange tid. I begynnelsen av 1919 mente man at alle tegn skulle tyde på at det ville bli «enorm efterspørsmål etter papir i alle land og alle verdensdeler». (Papirjournalen 2/1919).

Prissituasjonen på vårt hovedmarked, det engelske, var mer enn broket i begynnelsen av året. Prisene varierte helt utrolig, helt fra kr. 450 til kr. 900 pr. tonn. Markedet var aldeles vilt. Det var de svenske dumpingsalg som var den egentlige årsak. Det varte ikke så lenge før både de norske og svenske fabrikker fant at de ville være best tjent med samarbeide, og de sluttet seg sam-

men i et *salgskartell*, virkende fra april. Der noteres nå en pris på kr. 800,00 pr. tonn. — Denne stabilisering skapte iallfall noen ro. Men våren bragte ingen bedring ellers i forholdene. De norske papirfabrikker måtte etter hvert innskrenke driften, de ordrer man oppnådde bragte bare tap. I løpet av sommeren stanset de fleste cellulosefabrikker. — omslaget kom ut på høsten, den ventede etter-spørsmål innfant seg, prisene steg og de norske papirfabrikker gjenopptok etter hvert produksjonen i full utstrekning.

Ranheim led selvfølgelig sammen med de øvrige norske papirfabrikker under vanskeligheter man trakk med fra 1918: Kullmangel, tonnassjemangel, fortsatte engelske restriksjoner, maksimalpriser for innenlands salg, 17—25 % høyere lønninger. Dertil kom de bekymringer man gjorde seg med frykt for vanskeligheter som følge av den syndikalistiske bevegelse som hadde gitt seg så ondartede ut-

slag i en rekke av Europas stater. I Norge ble året et rekordår med hensyn til ulovlige arbeidsnedleggelse.

De to første måneder av 1919 var driften ved Ranheim full, med delvis opparbeidelse for lager. Direksjonen fant at prisen på tømmer var så høy at man ikke uten tap kunne bruke tømmer som råstoff, og bestemte i et møte i februar å stanse tømmerkjøpene samt å innskrenke driften til det halve, og videre også det år å lage en del cellulose for salg. — Det ble 8 måneders innskrenket drift, først fra november kunne man igjen kjøre med alle tre papirmaskiner. Men de papirbeholdninger man hadde arbeidet opp, ca. 1000 tonn, hadde man vært nødt til å selge unna til en lav pris tidligere på høsten for å minke bankgjelden, som nå var begynt å bli trykkende. Ved årets slutt

var den oppe i over 3 millioner kroner. Tross disse salg var det ved årets slutt en økning i den på ca. kr. 140.000 fra oppgjøret året før.

Cellulosefabrikken laget i 1919 6763 tonn, ca. $\frac{2}{3}$ av kapasiteten, til en pris av kr. 383,00 pr. tonn mot kr. 424,00 i 1918, bakvedprosenten var 63,5 mot 62 i 1918. Papirfabrikken laget 5360 tonn pakket papir, 63 % av kapasiteten, til en produksjonspris av kr. 752,00 pr. tonn mot kr. 804,00 i 1918. Men til samme gjennomsnittspris måtte man selge papiret.

Det regnskap som i oktober ble forelagt generalforsamlingen viste et *bruttooverskudd på kr. 280.000*. Derav ble avskrevet kr. 194.000 på forskjellige konti og delt ut et utbytte på 8 %.

(Forts.)

Bispebesøk

I dagene 22. og 23. november var det bispebesøk på Ranheim. Foruten visitas i kirken for Ranheim folkeskoles elever, omfattet også besøket en visitt på Ranheim Aldersheim og et besøk på Ranheim Papirfabrik. Besøket på fabrikken skjedde lørdag 23.

Nå er kanskje ikke lørdag den beste dag for fabrikkbesøk. Vi har lørdagsfri, og enkelte maskiner stopper på et tidligere tidspunkt enn vanlig. Men litt utbytte av omvisningen tror vi likevel de besøkende fikk. Nå er det vel ikke akkurat industrisektoren som er disse geistliges domene, men vi fikk inntrykk av at såvel biskop Godal som domprost Holmås, sokneprest Winsnes og kallskapelan

Kne var meget interessert i det som foregikk på de forskjellige arbeidsplasser. De av bedriftens ansatte som var med på omvisningen, hadde full sjau med å besvare spørsmål om alt mulig.

Etter omvisningen var det servering i hovedkontorets nye spisesal.

Vi skal ikke her dvele ved det som ble sagt ved denne uformelle sammenkomst. Vi minnes bare at direktør Ellingsen åpnet med å ønske alle velkommen. Videre at Arne Brekke ga en kort redegjørelse om Lo kirke og stabbursnøkkelen på Saltøya, og at biskop Godal til slutt takket for innbydelsen og uttalte håpet om at det ikke måtte bli lenge til neste besøk på Ranheim.

a.

Øverst til venstre: Godal og Møller. Høyre: Ellingsen og Winsnes. I midten til venstre: Godal slår av en prat med fru Føreland. Høyre: Myhre og Kne. Nederst til venstre: Holmås og Ahlberg. Høyre: Winsnes hilser på Alstadvold og Winther.

På den annen side —

Det er så lett å bli irritert. Når man daglig går sammen med mennesker i en jobb, så skal det meget til ikke engang iblant å ergre seg. Det kan være en liten bagatell. En arbeidskamerat som f. eks. liker å spøke eller erte slik at det går utover oss. Det kan være uenighet om måten å løse et problem på, — det kan være nesten alt mulig.

Og så går man der og ergrer seg. Man har kanskje svart litt hardere enn man hadde tenkt seg. Eller man har latt være å si det man egentlig burde sagt. Og så går man der og plager seg selv. Hvorfor blir nå dette slik? Man beklager seg kanskje også til arbeidskamerater eller til kona når man kommer hjem.

Men det er kanskje ikke bare deg som er irritert. Kanskje han du ble irritert på også går der og sturer. Sannsynlig var nemlig også han i beste mening. Spøken var kanskje fra hans side helt uskyldig. Eller den løsning han mente var den beste trodde han fullt ut var den beste. Og da er det jo en ærlig sak å hevde sin overbevisning. Kanskje var uenigheten ikke så stor likevel. Muligens var det bare uheldige ord som ble brukt. Man forsto kanskje ikke helt hva den andre mente. Kanskje han mente noe annet enn det vi oppfattet.

De fleste saker har jo som regel minst to sider. Dessuten er det gjerne en årsak til at folk sier eller handler som de gjør. De fleste mennesker har dessuten av og til rett og av og til urett. Det er bare ikke alltid så lett å bedømme når man har rett og når man tar feil. Vi tror jo som regel alle at vi har rett.

Tenker man over dette at andre kanskje også kunne ha rett? At en annen kanskje ikke mente det så ille likevel. Eller at vi i alle fall burde ta hans ord i beste mening — å respektere hans rett til å være uenig med oss. Da sparer vi oss selv for mye ubehag — og vi er med på å bygge opp en hyggeligere atmosfære på jobben.

Hvis vi nemlig selv venter å bli hørt og respektert for våre meninger, må

vi være villige til å innrømme våre medmennesker samme rett. Samtidig sparer vi dessuten oss selv for mange ubehageligheter.

(Spinus Nytt)

PENSJONSALDEREN

I marsnummeret av Ranheims-Nytt 1968 var det et innlegg om denne saken som jeg må erklære meg enig i. En pensjonsalder på 70 år er for høy i de fleste tilfeller. Et bevis på det press som hviler over folk i sin alminnelighet har vi i det faktum at gjennomsnittsalderen for menn er falt til 69½ år.

Med andre ord, gjennomsnittsmannen oppnår ikke pensjonsalder i det hele tatt. Når det gjelder kvinner, kommer de nok etter på dette området også. Den stadig større andel av kvinner i arbeidslivet vil sikkert resultere i likestilling med mannen, også når det gjelder levealder.

Med det opplegg som folketrygden har fått, er det en ting som forbauser meg, nemlig fondsoppleggingen. Etter som det faktisk går en liten generasjon før utbetalingen tar til, det gjelder tilleggspensjonen, og når det statistisk er slått fast at store deler av folket ikke oppnår pensjonsalder, må en dumrian ha lov til å spørre: Hvorfor så store fonds? Det snakkes da om milliardbeløp alt nå, og et spørsmål til. Hvorfor skal de som har hatt det rommelig økonomisk sett, fortsette med det også etter oppnådd pensjonsalder, mens noen da kommer ned på et eksistensminimum.

Jeg synes allerede jeg kan høre mange som sier at dette forstår du ikke noe av. Vel, det kan det være noe i. Jeg har da heller ikke gjort krav på å være noen autoritet. Fri og bevare meg vel for en slik jobb forresten.

Til slutt en takk til redaktøren for spalteplassen.

Old.

BEDRIFTSUTVALGSMØTE

Tilstede: P. Myhre, A. Knudsen, L. Auran, Aud Eidem, A. Berge, T. Ronæs, E. Dyblie, Ø. Larsen, Th. Overwien, J. Svendsen, A. Møller, G. Haavi. Dessuten var G. Borhaug innbudt for å orientere om de nye retningslinjer for forslagsvirksomheten.

Saksliste:

1. Orienterende meddelelser fra bedriftsledelsen.
2. Spørsmål angående regnskapet for 1967.
3. Kortere arbeidstid — økt produktivitet.
4. Nye retningslinjer for forslagsvirksomheten.

1. Orienterende meddelelser fra bedriften.

Direktør Overwien kom i sin redogjørelse inn på vannsituasjonen i Jonsvannet, hvor vannstanden i dag er eksepsjonell lav etter den uvanlige tørkeperioden vi har hatt. Han fortalte at bedriften for en tid siden stanset sin egen kraftstasjon, noe som fører til at mye dyr ekstra kraft må kjøpes. Det ser nå bråket ut, og han viste til at de ansattes organisasjoner forlengst var orientert. Inntil 31. oktober kan bedriften tappe ned til 140 cm under normal vannstand, og vi har nå kommet ned til 122 cm, d.v.s. vi har 18 cm igjen. Spørsmålet er tatt opp med grunneierne som skal holde møte på saken, og de kan gi oss tillatelse til å tappe videre. Formelt sett må vi også ha tillatelse fra de offentlige myndigheter, og vi skal ha et møte med representanter for Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen første oktober, sammen med representanter for Trondheim kommune som får en del av sitt drikkevann fra Jonsvannet.

Fra 31. oktober kan vi tappe Jonsvannet ytterligere 60 cm ned, d.v.s. til 200 cm under normal vannstand, men dette betyr bare driftsvann for ca. 60 døgn til bedriften. Alle vanskeligheter er således ikke løst, selv om vi i første omgang får tappe videre. Vi har også en lang vinter å tenke

på, og det vil avhenge mye av hvordan denne blir.

For å sikre oss at vannet kommer frem til dammen, har bedriften vært i kontakt med Cementstøberiet som vil sørge for graving og oppmudring på et par steder.

Direktør Overwien fortalte videre at ordresituasjonen har bedret seg utover sommeren — de siste ukene har det dog slakket noe av for sekkepapir.

Direktør Kiær åpnet med å si at bedriften nå ikke har noen større løpende utviklingsprosjekter gående. Blant de avsluttede, nevnte han utvidelsen av sekkefabrikken og kapasitetutvidelsen på P.M. VI.

Den nye lagerføringen på hullkort er gjennomført og har gitt bedriften en mye bedre oversikt på mange områder. Det nye opplegg har også gitt oss en mye bedre utnyttelse av papir som blir satt til side av forskjellige grunner. Senere vil vi også få nytte av dette opplegg ved etterkalkulasjon av ordres.

Til slutt nevnte Kiær at bedriften i fremtiden vil måtte søke sin ekspansjon på produktsektoren, og en produktutviklingskomité er i arbeide med disse spørsmål.

Fra driften fortalte Møller at det nye barkeanlegget nå har kommet i virksomhet, men da vi hittil har måttet konsentrere oss om å hugge bakhon, er det derfor enda lite prøvet. Bjelkene for tømmerkranen er nå reparert, og kranen kan gå som tidligere. I den tiden kranen sto klarte våre trucker å holde barkeanlegget med tømmer.

I sodahuset hadde vi noen vanskeligheter ved overgangen fra polysulfidkoking, dette førte til at vi måtte kjøpe en del lut fra Steinkjer. Nå er disse vanskelighetene overvunnet, men sodahuset vil fremdeles være det mest sårbare punkt i produksjonsgangen. Hvis et eller annet skjer her, så stopper det hele, og vi forsøker å sikre oss der hvor det er mulig, blant annet er det nå lagt dobbel kabel til sodahuset for å sikre tilførselen av elektrisk kraft.

I E-avdelingen er virksomheten for

tiden intens, og dette skulle være et tydelig bevis på at ordresituasjonen har bedret seg.

I sekefabrikken er også produksjonen på topp, men de mange forskjellige sekketøyene fører til mange omstillinger som koster mye tid og derved penger.

2. Bedriftens regnskap for 1967.

Direktør Overwien og disponent Dyblie redegjorde nærmere for regnskapsresultatet i 1967, men ingen hadde spørsmål å komme med utover det som kom frem på forrige møte i bedriftsutvalget.

3. Kortere arbeidstid — økt produktivitet.

Myhre viste til erfaringene fra 1959 da arbeidstiden ble nedsatt fra 48 til 45 timer pr. uke, uten at dette førte til noen nedgang i produktiviteten, og han mente det skulle være mulig også denne gang å opprettholde produksjonen med 42,5 timer pr. uke.

Ronæs fortalte at bedriften har fått oversendt en folder som inneholder forskjellige momenter til diskusjon hvor man kan sette kreftene inn for å opprettholde og helst øke produktiviteten. Han foreslo folderen oversendt til avdelingsutvalgene for at disse skal kunne drøfte de enkelte

momenter, og at avdelingsutvalgene deretter skal avlegge rapport til bedriftsutvalget, med angivelse av tiltak som utvalget mener å sette igang for å opprettholde produktiviteten.

4. Nye retningslinjer for forslagsvirksomheten.

Borhaug fortsatte sin orientering fra forrige møte om forslaget til nye retningslinjer. Han hevdet at premieringen må gis bestemte rammer, og at forslagskomité og bedriftsledelse i fellesskap må søke å komme frem til en rettferdig premiering.

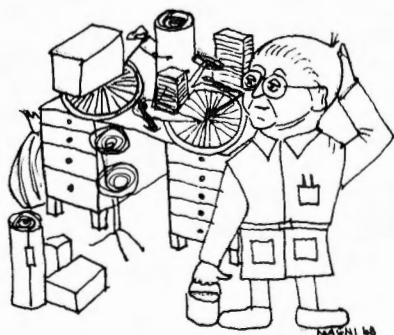
Myhre mente premieringen bør være skattefri for mottakeren, han mente dette vil virke som et godt insitament for forslagsvirksomheten.

Haavi var ikke fornøyd med utformingen av forslagets ramme når det gjelder premiering, og han mente det her burde komme forandringer.

Ronæs foreslo den endelige utforming av § 5 overlatt til bedriftsledelsen og den nye komité, slik at disse kunne løse spørsmålet seg i mellom.

Som nye medlemmer i forslagskomitéen har bedriften oppnevnt rasjonaliseringssjef Haavi, og bedriftsutvalget valgte Arne Brekke og Alvin Andersson for ett år.

Til slutt ble forslaget fra Ronæs angående utformingen av § 5 vedtatt.

Og så var det avdelingslederen som hadde opprydning på pulten, og fant igjen sykkelen sin.

Statutter for forslagsvirksomheten ved

Å/ Ranheim Papirfabrik

§ 1. Formål.

For å øke bedriftens effektivitet og stimulere interessen for produksjonen, innbys alle bedriftens arbeidere og funksjonærer til å delta i forslagsvirksomheten.

Unntatt er imidlertid bedriftens ingeniører og andre for hvem forbedringer inngår som en selvfølgelig del av deres arbeide.

Formennene har anledning til å delta med idéer av spesiell verdi, såvel for deres egen som for andres avdelinger.

§ 2. Forslagsvirksomhetens omfang.

I første rekke tar forslagsvirksomheten sikte på tekniske forbedringer som kan føre til:

- Lettelse i arbeidet.
- Produksjonsøkning.
- Reduksjon av fremstillingskostnadene.
- Konstruksjonsforbedringer.
- Besparelse i materialforbruket.
- Minskning av vrakprosenten.
- Forbedring av verktøy og hjelpemidler.
- Forebygge ulykker.
- Øket trivsel på arbeidsplassen.

Bedriftsledelsen kan også premiere andre forslag av teknisk, økonomisk eller organisatorisk art, selv om de faller utenfor den her skisserte ramme.

Ved bedriftsledelsens behandling av forslag fra bedriftens funksjonærer, skal det spesielt vurderes om forslaget hører med til forslagsstillerens normale arbeidsområde.

§ 3. Forslagsvirksomhetens organisasjon.

Forslagsvirksomheten ledes av rasjonaliseringssjefen, som er formann i forslagskomitéen.

Komitéen består av:
Rasjonaliseringssjefen.
En funksjonær.
En arbeider.

De to sistnevnte personer utpekes av bedriftsutvalget, for en funksjonstid på 3 år. De to bør ikke utskiftes samtidig. Det bør utpekes personer som har god faglig innsikt.

Kontaktmann mellom de ansatte og forslagskomitéen er opplæringslederen.

§ 4. Behandling av forslag.

Forslag fremsettes skriftlig på spesielle meldekort og skjemaer som fås utlevert hos kontaktmannen eller i vakta. Kontaktmannen bistår ved utarbeidelsen av forslaget.

Meldekortet består av 2 deler med samme nummer. På den ene del anmelder den ansatte sitt forslag uten å anføre sitt navn. Den annen del av kortet beholder han selv som kvittering, og påfører dette sitt navn for fremvisning ved svar på det fremsatte forslag.

Kontaktmannen tømmer brevkassen ved vakta en gang i uken, og journalfører forslagene før videreføring til bedømmelseskomitéen.

Komitéen bør under bearbeiding av forslag søke kontakt med andre sakkyndige ved bedriften, og få deres uttalelse om forslagene.

Personlig kontakt mellom komité og forslagsstiller kan finne sted dersom begge parter ønsker det. Slik kontakt formidles av kontaktmannen.

Resultatet av forslagsbehandlingen skal som regel forelegges for bedriftsledelsen til avgjørelse en gang pr. måned. Komitéen foreslår *premieringsgruppe*.

Når forslag krever lengere tid for behandling, skal forslagsstilleren tilskrives om dette etter en måned.

Bedriftsledelsen gjennomgår forslagene og komitéens innstilling, og fattet vedtak om eventuell premiering.

Premien tildeles så snart avgjørelsen foreligger, og forslagskomitéen meddeler forslagsstilleren resultatet skriftlig. Premien vil i alminnelighet bli gitt som et kontantbeløp.

§ 5. Premiering.

Premien for godtatte forslag vurderes ut fra den tekniske og økonomiske betydning de vil få for de faktorer som er nevnt under § 2.

De godtatte forslag klassifiseres i 5 grupper med flg. premiesatser:

Gr. 1 kr. 50,00.

Oppmuntringspremie for godtatte forslag som ikke kan benyttes direkte, men som viser at forslagsstilleren

har ytet et stort arbeid i forslaget, eller at forslaget må bearbejdes videre for å gi resultatet.

Gr. 2 kr. 100,00.

Forslag av mindre verdi.

Gr. 3 kr. 250,00.

Forslag av noen verdi.

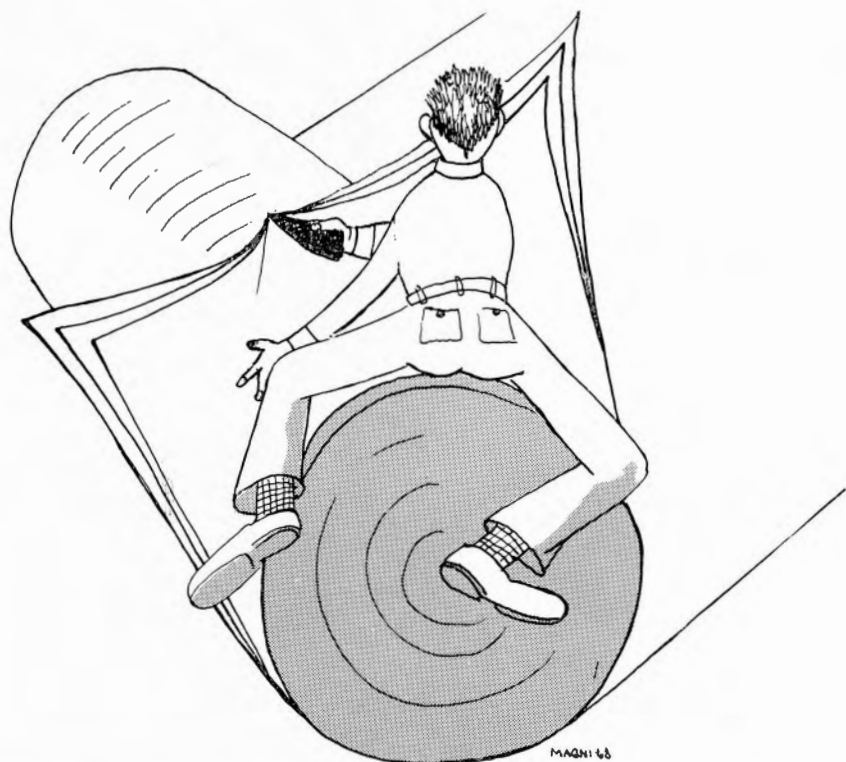
Gr. 4 kr. 500,00.

Forslag av stor verdi.

Gr. 5 kr. 1000,00.

Forslag av meget stor verdi.

For særlig verdifulle forslag, bl. a. slike som kan mønster- eller patent-beskyttes, kan bedriftsledelsen tildele ekstra premie. En slik beskyttelsesrett skal ikke overdras til andre bedrifter uten at forslagsstiller og bedriftsledelse blir enige om det.

Har du tenkt over hva noen ark for mye i avpløy gjennom et år representerer i tapte verdier?

Fra en Finlandstur

Den finske L.O.-skolen

L.O. i Finland, Sverige, Danmark og Norge har hver sommer skandinavisk sommerskole. I sommer var denne skandinaviske sommerskole lagt til Kiljava i Finland i tiden 11.—24. august. Vårt forbund var representert med to deltagere, og undertegnede var så heldig at han ble en av dem.

Reisen foregikk med tog til Stockholm, og derfra med båt til Helsinki. Reisen med den svenske båt Svea Jarl foregikk i strålende solskinn. Den svenske skjærgård var et flott syn, der raserbåter og lystseilere krysset i alle retninger.

Vi ankom til Helsinki kl. 9.00 søndag den 11. august, og der ble vi motatt av formannen for det Finske Papirforbundet. Derfra gikk reisen i bil til Kiljava, som ligger 5 mil nord for Helsinki.

Den finske L.O.-skolen ligger i fine naturomgivelser, samtidig er den og-

så plasert ved en av 67000 innsjøer Finland har, denne heter Seksjervi eller Muggsjøen på norsk. Det puslige med de finske innsjøer var at få av dem hadde tilløp og avløp, de var for det meste stillestående sjøer som det heter. På grunn av dette var det lite med fisk i disse innsjøene. Det som var, var bare småfisk.

Jeg har hørt mye om den finske saunä eller badstu, og at det var populært, skal være sikkert og visst, for den bruktes på alle tider av døgnet. Reiste du rundt i bygdene så var det saunä-bygningen som var den populæreste.

Den finske L.O.-skolen var en imponerende skole som var helt moderne. Forelesningene var også lagt opp slik at de var meget interessante. Det som imponerte meg meget under forelesningen, var den finske kirkes syn på fagbevegelsen. Vi hadde forelesning av prost Runar Backmann,

som ga uttrykk for at den finske kirke også var veldig interessert i fagbevegelsen, og en ble sittende med det inntrykk at det var god kontakt mellom kirke og fagbevegelse.

Ellers er å fortelle at den finske stat betalte 80 % av utgiftene til å drive denne L.O.-skolen. Det var fullt belegg hele året.

Den 24. august var det avslutning

for oss, og i den anledning var vi det Finske papirforbunds gjester, og ble omvist i Helsinki, som i dag er å regne som millionby, og den er også en meget vakker by.

Så var det hjemreise, og den foregikk med båt, tog og fly. Denne turen ga meg rike minner.

Peder Myhre

Nytt fra sekkefabrikken

Tilbygget i sekkefabrikken er nå ferdig og tatt i bruk. Bunnlegger I — AD 1500 — ble flyttet i mai og har fått gode arbeidsforhold m.h.t. plass og lys. I samme måned ble den nye kryssbunnlegger fra Fischer & Kreche — Rotafalz II — montert og tatt i bruk. Den produserer limte, åpne sekker med kryssbunn opptil 38 cm bredde, og lager altså de sekkene vi tidligere har måttet brette for hånden. Maskinen går foreløpig på et skift, og det er ennå litt tidlig å si hvor stort kvantumet kan bli.

Vi har også fått i drift en hylse-maskin III. Det er en «hjemmelaget» maskin vi har kjøpt av en norsk fabrikk, og vi vet ennå ikke hva den er god for. Det var litt av et puslespill å få den sammen, da det ikke finnes tegninger eller data på noen av delene, men med god innsats fra verkstedet og maskinmannskapet har vi fått frem flere typer fullverdige sekker. Vi håper derfor at den skal bli et nyttig tillegg til den øvrige maskinpark og produksjonskapasitet.

For å få kortere transportveier og bedre plass, er symaskiner og pakkeanlegg flyttet mot ytterveggen, og transportanlegget er utvidet noe.

Når vi så også nevner at det er bygget et nytt formannskontor ved nedgangen til underetasjen, skulle de vesentligste forandringer oppe i produksjonslokalet være medtatt. Med de nye maskininstallasjoner har vi

utnyttet det meste av den plassen vi fikk ved utvidelsen, og vi regner med at produksjonsgangen mellom maskinene skal bli bedre.

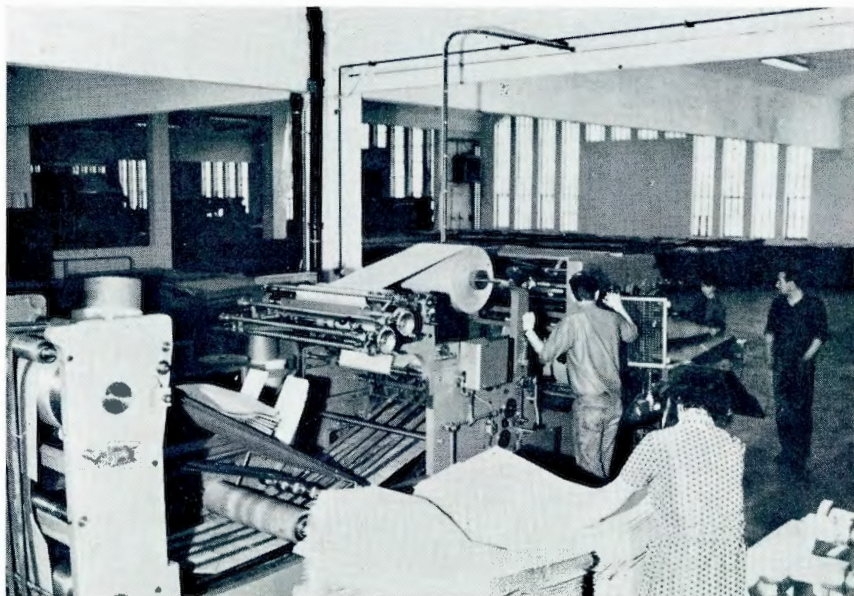
I underetasjen er det innredet nye garderober og spiserom. Både herre- og damegarderobene er utstyrt med toaletter og dusjer, og det er god plass til den nåværende styrke og enda noen til. Spiserommet ligger ut mot sjøen, og med store vinduer, vakre gardiner og pen innredning er det blitt et meget tiltalende rom som burde brukes mer enn de 16 minutene man nå har bevilget seg til mat og avslapping.

Utenom de nevnte rom inneholder underetasjen også et limtilberedningsanlegg, hvorfra lim til alle maskiner pumpes frem automatisk når man åpner kranen på det enkelte forbrukssted. Videre er det et lagerrom for lim og varmtvannsberedning, og et rom for vaskeriet for arbeidsklær. Dette rom er imidlertid ikke innredet ennå.

Hovedinngangen til sekkefabrikken er nå gjennom underetasjen, og mønstringsuret er flyttet hit. Vi unngår dermed den farlige trafikken gjennom lageret.

Om produksjonen forøvrig kan sies at kvantumet i år ser ut til å bli omtrent det samme som i fjor, d.v.s. ca. 23 mill. sekker, og at vi for den nærmeste tid fremover regner med bra beskjefteigelse.

Ø. L.

Den nye kryssbunnlegger

Det nye spiserommet

O. W. Hagen i nytt kontor

NY FORSLAGSORDNING

Forslagsvirksomheten har fått en «ansiktsløftning» i disse dager. Noen radikal forandring av tidligere praksis kan vi vel egentlig ikke snakke om, men en revidering av statuttene er gjennomført og nye friske krefter skal overta for å blåse nytt liv i forslagsordningen.

Det hele begynte under et kurs som ble ledet av E. K. Hansen fra LO's rasjonaliseringskontor. Forslagsvirksomheten som rasjonaliseringsfaktor ble tatt opp til diskusjon, og man ble ganske fort enig om at dette kan vi gjøre mye bedre. Den vesentligste innvending som ble reist angikk den uforholdsmessig lange tid som behandlingen av forslagene tok, fra de ble innlevert, til melding om en eventuell premie forelå.

Saken ble satt på dagsorden til bedriftsutvalget, og en komité bestående av G. Borhaug, A. Brekke, Ø. Larsen og T. Ronæs fikk i oppdrag å utarbeide forslag til nye retningslinjer. Resultatet av komitéens arbeid ble behandlet av bedriftsutvalget, og forslaget til nye statutter er nå godkjent med et par mindre forandringer.

Den nye forslagskomiteen, som bl. a. skal bedømme forslagene som nå forhåpentligvis vil strømme inn, består av G. Haavi, A. Brekke og Alv. Andersson. Samtidig er det oppnevnt en ny kontaktsmann, mannen som de ansatte kan ta kontakt med for å få hjelp til å utarbeide sine forslag. Denne viktige jobben er tildelt opplæringsleder E. Såheim, som nå har fått eget kontor like bortenfor fagforeningens kontor.

La oss nå ønske disse karene lykke til med jobben — vi andre får gå sammen om å sende inn riktig mange forslag, slik at de alltid får fullt opp å gjøre.

Hittil er fjorten forslag honorert med premie eller oppmuntringspremie i løpet av inneværende år. Følgende forslag ble belønnet:

Nr. 356 Anbringelse av speil i baksiden av R.M. VI.
Forsl.st.: Ingvar Undhjem.

- Nr. 358 Pope-opprulling P.M. VI.
Forslagsst.: Kåre Bae.
- Nr. 359 Sikringstiltak ved lømpvalse på P.M. V.
Forslagsst.: Helge Rødsjø.
- Nr. 360 Skjerming av transportbåndet i Flistårnet.
Forslagsstiller: Anonym.
- Nr. 362 Forbedring av opptrekket for papiret på anilintrykkmaskin.
Forsl.st. Knut Brurok og Einar Bjørvik.
- Nr. 363 Beskyttelse for vekten ved R.M. VI.
Forsl.st.: Ingvar Undhjem.
- Nr. 365 Forandring av røkgassviften i sodahuset.
Forsl.st.: Terje Nafstad.
- Nr. 366 Montering av vekt for R.M. IV.
Forslagsst.: Erling Wiik.
- Nr. 367 Forbedring av haspen.
Forsl.st.: Kristian Ebbesen.
- Nr. 368 Rimsavsug P.M. V.
Forslagsst.: Hans Olufsen.
- Nr. 369 Forbedring av utskottspressa ved R.M. IV.
Forslagsst.: Arne Rønning.
- Nr. 370 Ferskvannsledning til pulpen P.M. V.
Forslagsst.: Jan Storli.
- Nr. 371 Utvidelse av pakkeriet.
Forslagsst.: Jan Storli.
- Nr. 372 Kontrollampen ved pulper P.M. V.
Forslagsst.: Jan Storli.

Tilsammen ble det utbetalt kr. 1.900,00 for disse forslagene.

Dessuten ligger fem forslag nå hos forslagskomiteen til behandling, nemlig nr. 357, 361, 364, 373 og 374.

Siden siste statistikk over antall forslag sto i Ranheims-Nytt, har vi hatt denne utvikling:

1964	innl.	22	forsl.	hvorav	18	premiert
1965	»	11	»	»	6	»
1966	»	7	»	»	7	»
1967	»	11	»	»	6	»
1968	»	16	»	»	11	»

mens 5 ikke er ferdigbehandlet.

E. K. HANSEN

Kursdeltakere

I januar i år hadde vi besøk av instruktør E. K. Hansen fra L.O., og besøket gjaldt den gangen kurs i samarbeidsforhold.

Det var stor oppslutning til disse kursene, (den gangen kjørte han 4 puljer), men mange flere sto igjen, og allerede da ble det bestemt at Hansen skulle komme igjen om ikke alt for lenge.

Bedriftsutvalget som kom i 1966 var jo en videreføring og en forbedring av produksjonsutvalgene, og bedriftsutvalget gir jo adskillig større rommelighet og muligheter for et intimere samarbeide mellom bedriftsledelsen og de ansatte, samtidig som samarbeide mellom avdelingene kan utdypes på en helt annen måte i og med den nye samarbeidstvtalen som kom samtidig med bedriftsutvalgene.

Om det har vært den berømte trønderiske tregheit skal være usagt, men i alle fall tok det tid før vi kom i gang med avdelingsutvalgene. I aug. 1967 hadde vi besøk av bedriftsutvalget hos M. Peterson & Søn A/S, som kunne fortelle at de var kommet godt igang med avdelingsutvalg. Dette gjorde at mange av oss begynte å

røre på seg, men fart i sakene ble det først etter besøket av E. K. Hansen. På disse 10 månedene som er gått siden E. K. Hansen var her første gang, er det kommet igang 8 avdelingsutvalg som hittil (og jeg håper dampen holdes oppe også i fremtiden) har gjort en meget god jobb.

Det var hyggelig å ha Hansen her igjen, og ekstra hyggelig var det at vi kunne legge frem så gode resultater av det arbeidet som er gjort på den korte tiden i avdelingsutvalgene. Etter hans uttalelse var han svært tilfreds med resultatene hittil, og håpet og innprentet oss flere ganger under kurset at vi hadde ikke lov til å slappe av, og som det viktigste av alt sa han var å *følge opp*.

Avdelingsutvalgene har også tatt for seg det lille grønne heftet om «Kortere arbeidstid — økt produktivitet», og her er det jamen nok å henge fingrene i, for i dette heftet har vi stoff nok i lange tider fremover.

I hovedavdelingen er vi blitt enig om å ta opp minst et spørsmål fra «grønnboka» på hvert avdelingsmøte fremover.

Denne gangen holdt Hansen forskjellige kurs med hele 37 deltagere. To grupper i samarbeidsforhold og en i arbeidsinstruksjon.

På en liten sammenkomst etter kursenes slutt uttalte overingeniør Møller at ledelsen så med stor optimisme på avdelingsutvalgene, og de var meget fornøyd med arbeidet som var gjort ellers, og han lovet full støtte fra ledelsen og bedriftsutvalget, men som han sa måtte arbeidet *følges opp* og det er ikke den minste jobben.

Han takket personalsjef Ronæs og opplæringsleder Såheim for godt tilrettelagt opplegg. Likeså hadde han noen rosende ord til E. K. Hansen for den utmerkede måten han leder disse kursene på og den gode kontakten han får med sine elever, hvor alle sammen blir nødt til å være med på notene enten de vil eller ikke.

Atter fire givende og lærerike dager sammen med vår nu gode venn E. K. Hansen, og som Møller sa: vi ønsker ham velkommen tilbake.

T. B.

HULLKORT M. M.

Tidens løsen er hullkort. La den ting imidlertid være sagt med en gang, jeg skal ikke falle i fristelse for en nærmere definisjon av begrepet hullkort. Men at uttrykket hullkort, med mer eller mindre hell kan anvendes på de mest ulike og delikate forhold i dagens samfunn, er sikkert. Men som sagt, mine kunnskaper er nok i underkant i dette spesielle tilfelle. Ikke sann å forstå at det er noe i veien med hjernen. Jeg har riktignok hatt hjernerystelse en gang, men jeg tror ikke situasjonen ble verre av den grunn. Det kan til og med tenkes at sagflisa ble bedre sammenrystet da.

Men tilbake til hullkort og data-maskiner og hukommelsessentre som dividerer alt med null. Jeg leste for-

leden i en avis at hullkort snart kan gjøre slutt på alt som har med konstanter å gjøre i pengeveien. Det har jeg oppdaget for meget, meget lenge siden, uten hullkort. Det kan selvsagt komme av at jeg bare er utrustet med en skarve hjerne som ikke har tumlet særlig med matematikk. Dette med hypotenusen og lignende påstander, er jeg ikke dus med. Den eneste matematiske læresetning jeg har vært borti er «x for u og sex for sju». Det er inntrøndersk og kan ikke defineres. Det må oppleves. En annen læresetning, som kanskje ikke har noen direkte forbindelse med matematikk, men som fremdeles har sin gyldighet, er denne: Kunnskap er makt. Nå vil jeg ikke påstå at denne læresetning er grunnen til en revyviser jeg akkurat nå kom til å tenke på, men den viser at folk i «gamle» dager også var oppmerksom på nødvendigheten av lærdom. Jeg skal spare dere for hele visa, bare ta med et par linjer. Det var noe sånt som dette: «Kolasjau for dagen står, gå og hent en spa, men da må du artium og jordmorskole ha.» Visa ga en karakteristikk av en tidsepoke da hullkort o. l. var ukjente begreper for folk flest. Men om folk ikke hadde problemer med hullkort, så hadde de sitt å stri med likevel, sikkert.

Apropos jordmorskole forresten. Her må jeg få påpeke at i denne sektor har vi problemer i dag. En lysning er det kanskje at en del av utdannelsen blir henlagt til sjåførskolene. Strykprosenten blir kanskje enda større enn nå. Eller kanskje blir det omvendt.

Men så var det hullkortene, Hundre prosent sikre er de ikke. Det har vi mange eksempler på. I hvert fall er de istand til å slå ut den mest opplagte favoritt, slik at en skarve likningssjef ikke kommer på poengplass en gang. Hullkortene kan operere med progresjonstabeller som overtreffer våre dristigste forventninger. Eller omvendt. Videre skal hullkortsystemet være så framifrå til å holde orden på sakene. Vi vet hva vi har og hvor vi har det, jo jeg sa smør. Det eneste jeg kan gå med på er at det muligens blir litt mer system i rotet. Eller omvendt.

Minimax

Amerikabrev

Ranheims-Nytt har som en del vet også abonnenter «in the far west», nærmere bestemt i Bellingham i staten Washington, U.S.A. Blant andre norske bor også Emma og Math. Norgaard i dette område av kloden. Alle norsk-amerikanere prøver så godt de kan å opprettholde forbindelsen med gamlelandet, som de vanskelig kan glemme.

Kanskje særlig mot juletider går tankene deres over hav og fjell til heimen og heimbygda.

Emma Sandvik som hun het før hun giftet seg, har både slekt og venner på Ranheim, og i flere år arbeidet hun på fabrikken. For en tid tilbake fikk red. tilsendt et hefte eller rettere sagt en bok med tittelen: «Pacific Coast Norwegian Singers Association i Everett Wach. 59 th. Sangerfest». Emmas mann er med i denne organisasjonen av norske sangere.

I bokens forord beskrives Norge som landet med de høye fjell, dype blå fjorder og skogkledde daler, som inspirerte mestere som Edv. Grieg, Ole Bull, Sinding, Kierulf, Nordraak, Reissiger, Borg og mange andre.

På tross av at de norskættede, som mange er i tredje og fjerde generasjon, aldri har vært i Norge, opprettholder de norsk språk og tradisjoner. I staten Washington kommer det ut en avis trykt på norsk som heter «Western Viking», og i den beskrives sangerfesten som en stor opplevelse.

Det er interessant å se norske amerikaniserte navn som: Thoralf Storwich, Steven Hansen, Henry Ringman o.s.v.

I Western Vikings omtale av festen finner vi: Lille Steven Hansen, akkompagnert av sin mor, sang norske sanger, deriblant «Nidelven» og «Per Spelmann». Hans norsk var helt feilfri og hans «showmanship» var noe for seg selv.

For bare noen dager siden fikk jeg atter amerikabrev, og jeg overlater ordet til Emma:

«Jeg fikk slik lyst til at sende en liten julehilsen til kjente og kjære paa Ranheim gjennom Ranheims-

Emma og Math. Nordgaard

Nytt, hvis redaktøren har plass for det. Jeg leser den lille boken fra perm til perm, alt er saa interessant, og meget vekker gamle minder. Aller mest de stykker og bilder om «En jordlapp». Jeg kjender hver eneste en. Mine barnesko har traadt dem alle.

Naar jeg ser paa bildet av Jenny Hansen i siste R.N., dukker atter gamle minder op fra skoledagene. Vi var skolekamerater fra vaar første skoledag til den siste, og nu kan vi regne os sammen med 70-aringene. Ofte tenker jeg paa en sang min mor brukte synge: „Livet forsvinder i hast som en drøm, aar efter aar iler bort o.s.v.”

Ofte ser jeg paa bildet som ble tat da jeg gikk og leste til konfirmationen, og jeg kan høre mig selv spørge høit: Hvor er du, og du, og du? Jeg vet somme er død, men det er sikkert mange som lever som jeg ikke vet

hvor de er. Vi har nylig hatt besøk av Svanhild i 4 dage (fru Gullakers datter). Og da kan dere tro vi pratet Ranheim. Vi hadde ogsaa et lynbesøk av fru Gullaker siste sommer. Nu gaar vi den travle julesesong i møte. Jeg synes forretningene begynner sine utstillinger saa alt for tidlig. Spendingen og lengselen etter høitiden er saa at si utslett før juleaften opprinder, men slik er det i vaart travle Amerika.

Tilslut vil jeg og min mand ønske alle, slekt og venner paa Ranheim: En Gledelig Jul, og et Velsignet Nytaar, med fred paa jord i 1969.

Hilsen fra Emma Nordgaard»

Brevet fra Emma var frankert med de nylig utkomne «Leif Erikson»-frimerker, med påskrift: «Discoverer of Amerika Year 1000».

I Western Viking finner vi om dette: «Forrige fredag kunngjorde senatorene Henry N. Jackson og Warren G. Magnuson i Seattle at the U.S. Post Office Department har besluttet å utgi et 6-cent frimerke til ære for Leif Erikson. Førstedags kansellerings-seremonier vil finne sted i Seattle, med deltakelse av ovennevnte senatorer.

Det var en gledens dag for Ted Nakkerud, president for Leif Erikson League i Seattle, så vel som for de mange League medlemmer både i Seattle og ellers rundt om i U.S.A., som så iherdig har arbeidet i flere år for å fremme saken.»

De første merkene kom 9. oktober 1968.

Men hva med Columbus?

Legalt illegalt jubileum

I 1967 var det 25 år siden den illegale heimevernstropp på Ranheim ble dannet. Det var John Guldberg som gjorde opptaket etter ordre fra heimevernslæderlsen som hadde sin midte på Høgskolen i Trondheim.

Det var forholdsvis mange tyskere på Ranheim, og store militære lagre. Både våpen og matvarer. De litt eldre årganger husker for eksempel mel-lageret på tredje etasje i papirfabrikken. Det var svært lite brød for de fleste, og sjøl om «kaka» var både svart og mindre lekker, gikk den som varmt hvetebrød. Smaken var like-dan enten det het helkornbrød eller noe annet. Når det kom en såkalt ny brødtype, var det andre verdimalere. Når kjente møttes var det vanlig med f. eks.: — Hallo, har du hørt det nye brødet? — Klangfarven kunne variere, og for et musikalsk øre var dette ganske fascinerende.

R. N. fikk en dag anledning til å veksle noen ord med Guldberg.

— Når fikk du det første militære oppdrag etter selve kamphandlingene i 1940?

— Det var i slutten av 1940 og begynnelsen av 1941. Det var arkitekt Aukrust og direktør Nordnes som ga meg ordre om å skaffe opplysninger om antiluftskytts- og maskingeverstillinger, forlegninger, samt navn på tyske offiserer over løytnants grad i området Charlottenlund—Muruvik.

— Hvordan gikk du fram?

— Det gjaldt først å skaffe seg pålitelige folk på de forskjellige stedene. I Malvik fikk jeg bestyreren på Vikhamar Samvirkelag, Aamo, og i Hommelvik Thomas Byberg, som var sivil luftvernleder der. Disse, og flere skaffet meg opplysninger, og ingeniør Gaarder på R.P. tegnet av kartet. Opplysninger og kartet gikk så med kurér til England via Stockholm.

— Var det noen uhell?

— Enkelte kurerer ble tatt, og da måtte en være forsiktig en tid. Det ble å sove rundt i bygda, og delvis var jeg på Frosta.

Jeg bodde den gang hos Bjørnerås på Reppe, og jeg hadde avtale med kona. Var situasjonen klar, hengte hun ut et kvitt kleplagg på verandaen.

har tjenestegjort i Hjemmestyrkene

Område Ranheim nr. 2.22

fra 15/1 1942 til 15/7 1945

*Norge takker Deg
for Din innsats i Frihetsskampen.*

Olav

Forsvarssjef

John Guldberg

Ernst Gjone
Ranheimsjef for D. 22.

De som var med fra 15. januar 1942
fikk slike diplomer i 1945.

Gikk da hjem og spiste før jeg møtte opp på arbeidet. En dag var «flagget» borte. Ja, vel. Fort iver. Fikk så gjennom andre kanaler høre at vekkerklokka hadde streiket, — og dermed kunne det ha blitt en Sverige-tur.

— Når ble det så dannet heimeverngruppe?

— Det var i 1942. I første omgang var det en 10—15 stykker, ja, helt til i mai 1945, som drev våpenøvelser i Malvikmarka. — Som hovedkvarter hadde vi hytta til Margido Harper ved Hylvatnet. Der hadde vi gjemt våpen på en usynlig hems. Vi hadde ett nesten intakt maskingevær og en del Krag karabiner. Først i april dagene i 1945 ble det litt fart i sakene, og 8. mai kom mobiliseringsordre fra Høgskolen. Noen dager etter gikk både tyskerne og vi vakt på alle forlegninger. Tyskerne i full mundur og vi med armbind og gevær. Tyskerne hadde visst ikke ventet at det fantes så mye våpen hos oss.

Så kom kapitulasjonen, og i en fart måtte det skaffes 140 pålitelige menn. På side 21 ser vi «Område Ranheim»s tropp.

B.

80 år:

Olaus Johansen	14/1 - 69
Trygve Eriksen	30/1 - 96

70 år:

Olaus Antonsen	6/1 - 69
Audun Hårberg	18/1 - 69
Hans Stenhaug	23/1 - 69

60 år:

Einar Qvenild	7/3 - 69
---------------	----------

50 år:

Harald Nervik	5/11 - 68
Ingvald Fossum	11/1 - 69
	post festum.

70 år

John Refseth feiret sin 70-årsdag 10. oktober, men da året 1967 gikk mot slutten og han allikevel stod på vippen — til å slutte, fant han ut at han like godt kunne mønstre av til nyttårsheigen, så han hadde allerede tilpasset seg pensjonisttilværelsen da åremålsdagen opprant.

Refseth er født nede i bygda, men allerede i 1907 flyttet familien til Reppe, og det var opplagt at da han selv skulle sette bo, tok han sikte på å skaffe seg en eiendom her oppe. (For en Reppesbygg er det å slå seg ned i de lavere regioner jevn godt med å emigrere til fjerne strøk.) Han innledet forhandlinger med disponent Lundberg og ble så enig med direktør Kiær om overtakelsen av det jordstykket hvor nybygget stod klart til innflytting i 1924. Her går han nå og koser seg, pusler med diverse arbeide ute og inne og tar turer i skog og mark, kort sagt, nyter tilværelsen som jo meningen skulle være når man er ferdig med arbeidsdagen i fabrikken. Den ble temmelig lang, all den stund han alt i 1962 fikk festet Kongens fortjenstmedalje på sitt bryst ved siden av medaljen for lang

og tro tjeneste, som han da hadde båret i 15 år.

14 år gammel tok Refseth fatt nede i Fjæra, og likte seg tålelig bra på denne utsatte arbeidsplass. Men da han tre år senere ble uforliket med basen om betalingen, innstilte han seg på forflytning til nye områder. Han kom til å fortelle Bjørvik, som var kusk på gården, om sine gjenvordigheter, og det traff seg så heldig at denne var på utkikk etter en kar til hjelp i stallen. Det var en jobb som unggutt fant seg vel til rette i. Det var hyggelig å stelle hestene, som det var 12 av den gang, og turene som skyssgutt var en artig avveksling. Men så var det inkomstene da, de var jo lavere i jordbruk enn i industri, og veien gikk snart tilbake til fabrikken. Først bar det ut i skogen for å skaffe brensel til fyrhuset, så ble det noen måneder på teglverket, innen han kom innenfor veggene som div.arbeider på dagtid i papirfabrikken. Søndag 10. oktober 1916 fylte han 18 år, og samme kveld begynte han på nattskift som maskingutt på «gammelettan». Denne hederskronede maskin måtte en tid vikariere som pappmaskin mens råvira gjennomgikk en hårdt tiltrengt fornyelse. Masserullene ble fraktet opp i hollenderiet og hugget opp med øks, litt av en jobb får en si. Det kunne være temmelig hardt å være på maskinen også. Spanske syken herjet og fraværet var stort, så dobbeltskift var ingen ukjent foreteelse.

Hvorom allting er, så virket ikke innelivet særlig tillokkende for en så utpreget friluftsmann som Refseth, og det varte ikke lenge før han lot seg innrullere i utarbeidernes rekke. I 1930 ble han fast laster, og har siden hatt sin arbeidsplass på rampen.

Refseth har alltid holdt formen ved like, ivrig skiløper om vinteren og entusiastisk markatraver med fiskestang om sommeren. Og sannelig kunne det trenge å være i trim i hine dager da all transport foregikk med sekketrille.

Om Refseth føler trang til litt lengere utflukter sommers dag, har han flere alternativer å velge mellom. En av sønnene har hytte i Vennafjell-traktene, en annen i Soknedal og

svigersønnen har sitt sted i Hoston, hvor det er særlig greit å komme frem, og hvor man så å si kan stå på trappa og slenge uti vannet.

Refseths spesielle interesseområde er arbeidet i avholdslosjen, hvor han har vært virksom i hele 55 år.

Bjarne Rødde som passerte de 70 31. oktober, er født på nedre Ranheim og har bodd på forskjellige steder i fabrikkens nærhet inntil han for ca. 1 år siden flyttet inn i en leilighet på øvre Charlottenlund.

I likhet med den andre jubilaranten begynte han sin løpebane i fjæra. Da han hadde jobbet der i ca. 3 år, fikk han en dag se at R. Kjeldsberg averterte etter en lagerbetjent. Dette måtte være likere enn å slite på kaia i all slags vær, tenkte den gode Bjarne, søkte og fikk stillingen. Han ble heller ikke skuffet for såvidt. Arbeidet var all right og det hersket gode forhold innen bedriften, men det kunne bli lang dag. Forbindelsen mellom byen og Ranheim var heller skral i den tiden. Det var lenge mellom hvert tog, og kom man forsent til det man tok sikte på, kunne det bli timesvis å vente på neste. Og det var lett gjort å miste toget, for det ble ofte til at lagerbetjenten fikk med

seg pakker som skulle ekspederes når han nå allikevel skulle på stasjonen.

Lønnen var kr. 36,00 pr. uke, og etter en tid mente Rødde at en avrunning oppad ville være på sin plass. Han antydte et pålegg på kr. 9,00. Saken ble tatt opp til drøftelse med det resultat at firmaet tilbød kr. 5,00. Dette ville ikke den unge mann godta, selv om kjellermesteren (Kjeldsberg hadde også vinhandel den gang) forsøkte å overtale ham, idet han gjorde ham begripelig at det forlangte pålegg ville bringe lønnen over mesterens, noe som naturligvis ikke lot seg høre. Men Rødde holdt seg hard, sa opp stillingen, og da oppsigelsesfristen var utløpet, tok han avskjed med bylivet. Rødde er ikke så helt sikker på at han handlet rett den gangen. Han likte seg meget godt hos Kjeldsberg, og da Vinmonopolet kom, ble flere av dem som hadde tilknytning til vinhandelen ansatt i gode stillinger på «polet». Det kunne være noe å tenke på. Men gjort gjerning stod ikke til å endre. Etter noen dager i uvirksomhet, oppsøkte Rødde papirmester Wahlberg, som fluksens ansatte ham som 1. ruller på R.M. 3. Etter en tid ble man oppradd for maskinfolk, og dermed ble det forflytning til P.M. II, hvor Rødde gikk gradene. Han ble maskinfører for nærmere 20 år siden, men hadde da vært reservefører i lange tider. I den tiden var det bare to reserver, så det ble å gå fra det ene skiftet til det andre, når det ble aktuelt å vikariere, likesom det ble å betjene snart den ene og snart den andre av de daværende 3 maskiner.

Ved siden av arbeidet som Rødde alltid har vist stor interesse for, har deltakelse i fagbevegelsen og det politiske liv spilt en stor rolle for ham. Han satt i Strinda Kommunestyre i to perioder, og i Arbeidsmannsforeningen var han aktiv i en årrekke. Formannshvervet innehadde han i hele seks år. Allerede i 1938 kom han inn i forbundsstyret og satt der helt til 1955. Hans aktivitet i fagbevegelsen har medført at han har kommet seg meget ut, idet han har deltatt som utsendt til diverse kongresser i utlandet. I 1934 ble han valgt som deltager i en reise til Sovjetsamveldet, hvor han oppholdt seg i 4—5

uker og besøkte diverse steder fra Leningrad til Svartehavet.

Hjemme i stuen henger Norsk Papirindustriarbeiderforbunds diplom for trofast virke i forbundets tjeneste og som tillitsmann gjennom 20 år, ved siden av diplommet fra Norges Vel for lang og tro tjeneste.

Selv om Rødde har betraktet sin virksomhet på den faglige og politiske arena som en meget kjær hobby, har den ikke oppslukt ham fullstendig. Han har da hatt øynene åpne for andre verdier i livet også, blant annet er han en stor naturvenn, og et finere sted å dyrke naturen enn i Kverningslia i nærheten av Arvos, skal man lete lenge etter.

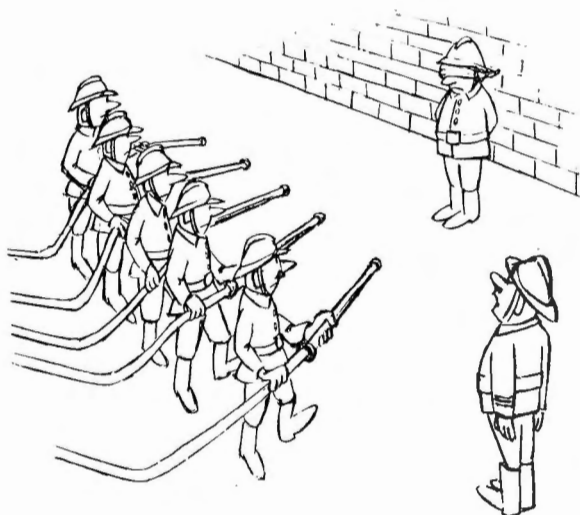
Her har han sitt kongerike, en ganske vidstrakt eiendom, som har vært i slektens eie gjennom fire generasjoner, og hvor den gamle koselige seteren ligger idyllisk til i landskapet. Husene har han riktignok bygget på og forbedret, men stilen har han skjønnsmomt bevart. Det er ikke å undres over at han og fruene søker dit både i påske- og sommerferie og ellers når leilighet gis. Da Rødde slutet i fabrikken i begynnelsen av juli, strøk ekteparet fluksens til Kvern-

ingslia, hvor de ble boende i tre måneder — og sluppet av kanskje? Å, nei da kjenner man ikke Røddes rett. Som vanlig var det naturligvis diverse å gjøre med huset, men det var veiarbeide som ble hovedinnsatsen. Sammen med naboen ble det opparbeidet skikkelig vei den siste biten. Blant annet ble det felt trær på en strekning på bortimot 300 meter, og så bar det løs med stubbebryting hvor også fruene deltok som en kar. Nå kan den som akter seg dit, kjøre praktisk talt til døren.

Eiendommen utgjør sammen med 5 andre et vall hvor det er anledning til å felle en elg i året. Selv bryr ikke Rødde seg om å gå på jakt, han foretrekker å gå omkring og fryde seg ved det rike dyrelivet som utfolder seg der i traktene, men det ble selvfølgelig stor stas i høst da et par av jegerne troppet opp og overrakte et synlig og særlig velsmakende bevis på vellykket ekspedisjon.

I tiden fremover vil nok Kverningslia bli det egentlige hjemmet, mens den hyggelige leiligheten på Charlottenlund blir betraktet som overvintningssted.

A. M.

Og så var det han som ikke ville ta brannvakta i jula.

Tak over hodet

*Kampen for å skaffe seg hus-
være har til alle tider vært hard.
Vi gjengir her en søknad til et
herredsstyre i en gauldalsbygd
ved juletider 1928.*

Ærede formannskap,
høyedle herremenn.

Undertegnede vil hermed på nytt søke det høyaktede herredsstyre om garanti for et lån til reparasjon av min villa, og jeg vil rette en inntrengende appell til representantenes høysinn om å behandle denne min enfoldige ansøknin på en konduitemessig og for bygdens kårne verdig måte.

Og jeg ber: Vis forbarmelse mot en ensom sjel mellom livets farlige skjær.

Jeg skal først tillate meg å beskrive villaens konstruksjon, i grove trekk forsøke etter fattig evne å gi det ærede herredsstyre innblikk i bygningens konturer og indre gemakker. Ved et flyktig øyekast ser bygningen ut som om den ville si: «Jeg kan selv ikke noe for at jeg er slik.» Bygningen har i sterk grad vært underkastet

forgjengeligheits lov. De fire underste stakkene, som i tømmermannsspråket kalles syller, er ikke mere, de er blitt til jord. Skriftens ord er fullbyrdet, og som følge derav har bygningen «ad åre» på grunn av sin egen tyngde suksessivt søkt i loddrett linje ned mot jordens sentrum, så det nå i første etasje er så lavt mellom gulv og tak at det er en umulighet for et normalt menneske å stå i militær holdning, — ja, så umulig som å få en tomsekk til å stå oppreist, som en av legpredikantenes store ånder, Spurgeon, engang uttrykte seg. Med senket isse må jeg vandre omkring i stuen. Men mine kjære representanter vil skjønne at et menneske i lengden ikke kan trosse disse bøyingsgradene, men henfaller til dystert tungsinn grublende på livets gåter. Taket har også vært forgjengeligheits vise forordninger underkastet, og kan liknes med en trettekjær kvinne som om vise Salomo sier i ordspråket 27. kap. 15. vers: «Et idelig takdrypp på en dag det regner såre, og en trettekjær kvinne ligner hverandre.»

Også annet i villaen har fått en slem medfart av tidens gnagende muestand, så adskillig nytt må skaffes til en eventuell reparasjon.

En del materialer såsom syller og stokker til to verv m. m. er allerede fremført til åstedet, hvor det henligger til alminnelig forundring og beskuelse. Men jeg vil rive ned hele villaen, rive uten pardon, — jevne hele komplekset med jorden, og øyeblikkelig med min medfødte energi kaste meg over det fundamentale, og som en fugl Fønix skal bygningen oppstå fornyet av sine ruiner, i harmoni med omgivelsene, naturlig og selvfølgelig som en maurtue eller edderkoppspinn skal den stå der som et symbol på naturens språk til hver menneskesjel.

Og jeg skal love de ærede representanter å tøyne den rå muskelkraft med å nedbryte, så vel som å oppbygge så langt som det overhodet er mulig for en dødelig å prestere på våre breddegrader. Men det er en mur som stenger, og det er penger. Men skal denne mur min tanke slå, og stengende da til det siste, blive min dødningekiste?

Nei, jeg håper og tror Dere ikke vil mine kjære medkristne, men garan-

tere for et lån til meg. Noe beløp vil jeg ikke nevne. Jeg overlater trygt til den bygningskyndige småkårsfolkets stridsmann i herredstyret, N. N., som er godt kjent på åstedet, å skjønne på et passende beløp til oppførelse av en bygning som foran beskrevet står.

Tomtespørsmålet har også voldt grublen, men er nå mer og mer kommet til den slutning at denne sak kategorisk bør overlates til nestekjærlighetens brede favn.

Men i grunnen må jeg bygge og bo, der hvor jeg kan høre furuen suse, her er jeg riktig til huse. Riktignok er her værhardt og stritt på skansen, men vekterropet lyder også høyt og kraftig som herdet stål. Og i de vintersvarte uværsetter da naturen lik som i stønnende uvett tar hele villaen i et vilt, knakende favntak. Ja, da blir jeg liten under skinnfellen og ser syner. Hele stuen kan synes full av splitter nakne snøpiker med rimfrost i håret og dinglede snøkrystaller i lokkene, og med vaggende hofter og svulmende barm slå ring om mitt leie, med fakter og lader som Potifars hustru.

Men allikevel, skal mitt liv komme til rette utfoldelse, så må mitt paulun bli i disse romantiske egne og omgivelser. Og hadde jeg noen mål, å — jeg skulle ha ætt av livsens tre i rasende tempo.

Jeg håper mine smarte herrer ikke oppfatter denne min ansøking for kort til forståelse. Har jeg fått et lite pund betrodd, så kan jeg marsjere frimodigere på, under den store oppmarsj. I Jesu Sirach visdom 13 kap. 25. vers står skrevet: Når en rik raver, holdes han fast av sine venner, men når den ringe faller da bortstøtes han av sine venner. Når en rik burde tale, da giver de ham rett dermed. Og atter sier han i 28. og 29. vers: En rik taledde og de taug alle, og de opphøyede hans tale til skyene. En fattig taledde og de sa: Hvo er denne? Og om han støter seg skulle de omkaste ham dertil. Men i Tobias' bok 4. kap. 8. vers står det: Gjør almisse av det de haver, og ditt øye fortryde ikke når du gjør almise. Vend ikke ditt ansikt fra noen fattig, og Guds ansikt skal ikke vendes fra deg. Dette merkelige ord er visstnok apokryfisk, men dog verd at leses.

Takk for at der har lånt meg øre
Vet dere råd så la meg høre.

....., den 24. desember 1928

Med beste broderhilsen
N. N.

*

Det hører med å fortelle at det ble avslag på søknaden.

Dæm sei vi går i fare kor vi går hen, å æ fårstår så innerle gått dæm som eme i Værn å vølfærd. Ja, dæm må sekkert pass på som smea for at falk ska oingå uløkkæn. Di såg sekkert i sist nomre av Ranheims-Nytt, at det va ein som ha fått ein bakeinne på frameinnen tå fotablae. Fravær 7 daga.

Æ kain itj ainna ein å sei huff — å anbefal vørnesko.

Litt om Saltøya

Fra Skatvalsboka og med noen tilføyelser hitsetter jeg det vesentligste av historie som jeg tror foreligger om Saltøya:

Saltøya, g.nr. 1, b.nr. 1, av skyldmark 5,06 i Stjørdal, er den eneste gården som ligger på ei øy.

Navnet kommer vel av at det har vært brent salt der i den tida da utenlandsk salt var dyrt og vanskelig å få tak i. Samme navnet fins i Kolvereid og på Vega. O. Rygh mener at fjorden en gang kanskje har hett Salten (Salpi), likesom fjorden i Fosnes, Kolvereid og i Nordland. Navnet har vært skrevet på forskjellige måter, så som Saltøyne hos Aslak Bolt i 1440, Saltønn i 1559, Saltøen i 1626, 1664 og 1723.

Etter Aslak Bolts jordebok fra 1440 hørte Saltøya til erkebispem. Gården er nevnt sammen med Fløan. Det står at til erkebispem hører «af Fljodhom (Fløan) all eign 6 mark bygt med Saltøyne ok 3 holmar som hette Girklinga — — —». Disse 3 holmer skulle da være de to Skarvholmer samt Furuøya. Hvis det da ikke er å forstå slik at med «Girklinga» menes de to Skarvholmene samt Storholmen lenger borte i fjorden, og at Furuøya da ble å rekne sammen med Saltøya. Flertallsformen «Saltøyne» skulle tyde på det. Med erkebispens eiendomsbesittelser inne i fjorden kan vi kanskje også se en viss sammenheng med at hans øyne falt på Steinviksholm noen år senere.

Det ser ut til at Saltøya har vært gitt bort til forlening (forlegning?) i det 16. århundre. Den ble pantsatt til enke etter borgermester Oluf Andersen, og hun solgte gården til Christofer Schøller. I 1673 eide Iver Baltzarsen gården, og da han døde arvet søsterdatteren til enken eiendommen, som igjen solgte den til brukeren av Saltøya.

I 1657 ble det betalt krøtterskatt for 4 kyr, 4 sauer og 1 geit. I 1669 ble landskylden satt til 18 markklag, 12 skilling i ledning, tiende 1 skjepp

I kveldsol går turen til Saltøya

bygg, 1 skj. havre, småtiende 10 skill.

I 1723 var det ikke nevneverdig skog på øya, og det var dårlig hamning. Gården var tungbrukt men kornviss, og det var god anledning til fiske. Avlingen var 8 lass vollhøy, og de fødte 2 kyr, 1 ungnaut, 3 sauer og 3 geiter. De sådde 1½ tonne havre.

Til Saltøya hørte sæter på Øyvollen i den tidligere såkalte Fangskinnallmenningen. Sagnet sier at denne allmenningen har gått langs grensa mot Asen og mot gårdene Drogset, Skårån og Skordalen ned til Litl-vollen og Ellingsbuvollen. Etter hvert har vel disse gårdene, også Saltøya, tilegnet seg denne allmenning som sin eiendom. Som påskjønnelse for denne «okkupasjon» ble disse gårder fratatt sin allmenningsrett. Denne straffen for «fedres misgjerninger» er nå opphevet.

Kan det være bedre noe sted på spanskekysten?

Kongetiende for Saltøya har vært betalt slik:

1611:	½	skjeppe	korn		
1615:	½	»	»		
1619:	2	»	»		
1621:	1	»	»		
1629:	1	»	»		
1640:	1	»	»		
1650:	1	»	»		
1655:	½	skj. bygg,	1 skj. havre		
1665:	1	»	½ »	»	»
1681:	½	»	2 »	»	»
1684:	Avlingen ødelagt av hagl.				
1711:	1	skj. bygg,	2 skj. havre		
1712:	1½	»	3 »	»	»
1714:	1	»	2 »	»	»

Etter matrikkelen av 1866 var det 58 mål innmark, derav 5 mål dyrket. Avling: 8 tønner bygg, 12 tønner havre, 80 tønner poteter. Husdyr: 1 hest, 4 kyr, 12 sauer. Takst på gården: 1430 spd. Ved folketellingen i 1865 var besetningen 1 hest, 5 kyr, 16 sauer, 11 geiter og 2 svin. De sådde: ½ tn. kveite, 1 tn. rug, 1 tn. bygg, 3 tn. havre, ½ tn. erter og 12 tn. poteter.

Brukere og eiere av Saltøya:

Den første brukeren en vet navnet på hette Ola. Han er nevnt i 1557—59. Den neste hette Per og var gift med Kirsti Persdtr. Han er nevnt i tiden 1600—27. I 1628 er det en Ivar Olsen som «fester en liden øhe, nemlig Saltøen». Han betalte koppskatt for seg selv, kone, sønn og datter i 1645. Sannsynlig er det sønnen hans som heter Elling Iversen f. 1615 og som i 1646 bygslet gården og er nevnt som bruker helt til 1684. I 1677 brente gården.

I tiden 1685—93 var Ola Saltøen bruker. Han ble i 1690 stemnet av Torvald Forbord for et anker, som han sammen med Per Drægset og Herman Skjerversoldra har «ladet bortkomme». 3 år etter ble han stemnet av Per Sve for 5 ort som han skulle ha ved skifte etter hans «saliqe Qvinde».

I 1684 bygsla Jakob Nilsen Saltøya og kjøpte den 7 år senere. (Skjøte fra Kristine Natansdtr. 27/8 1701.) Det ser ut til at denne Jakob Nilsen har drevet stor gårdhandel. Han fikk skjøte på Stamnås året etter av Guttorm Boras og Jørgen Løvås, og 12 år etter på Forbord der han siden bodde. Han solgte Saltøya for 40 rdl. til Lorns Henriksen. Siden fikk Henrik Bech utlegg i gården etter høgsterettsdom over Lorns Henriksen. Samme året (1728) lyser Jon Forbord, sønnen til Jakob Nilsen, odelsretten sin til Saltøya, «som min fader uten ringeste vederlag er forkommen». Denne Jon kom siden til Fløan.

I 1711 ble det betalt skoskatt for 5 personer, tjenerskatt for Marit Larsdtr. (lønn 3 dlr.) og for Eli Persdatter. (lønn 3 dlr.)

I 1730 bygsla Ola Eriksen øya av Henrik Bech. Ola var gift med ei som hette Mali. Av deres barn ble Lucie gift med Per Larsen Byastykket og Hans med Mali Oldstr. Hegge. Slekta deres var på Hegge helt til 1888.

I 1749 kjøpte Ingebrigt Iversen Berg Saltøya av Henrik Bech for 200 rdlr. Denne Ingebrigt Berg var vaktmester ved dragonregimentet. Om hans barn vet en at Ola for til sjøs, og Karen tjente hos Marie Tangen i Trondheim, Torfinn var overkonstabel i Trondheim og Jørgen studerte i København.

I 1750 kjøpte Arnt Jonsen, visstnok fra Frosta, øya for 160 rdlr. av enken etter vaktmester Berg. Arnt var gift med Marit Persdtr., og slekta deres hadde Saltøya helt til 1912, da den ble solgt til Trondhjems Sanitetsforening til barnehjem.

Jon Arntsen kjøpte gården av far sin i 1779 for 140 rdlr. Det fortelles at Jon hadde 4 sønner, og samtlige ble utkommandert sønnenfjells til krigen mot Sverige. Da reiste Mali, Jons kone, til Trondheim og klaget sin nød for regimentssjefen, og mente at hun ofret nok på krigen med å sende bare tre av sine sønner. Hun fikk da sitt ønske oppfylt og fikk beholde den yngste hjemme. Per, en av sønnene som måtte i krigen, bygget Drogsetsve, undertegnedes bosted, og er min tippoldefar.

I folketellingen i 1801 var det 10 personer i huset.

Arnt Jonsen overtok gården etter far sin i 1823 for 500 rdlr. Arnt var gift med Mali Heststein. Han omkom på sjøen.

Malena, deres datter, var gift med Ola Jonsen Skjervold (Skjerveran). De kjøpte gården i 1854 for 500 spdrlr. Ola var liten av vekst, men hadde 3 fullvoksne sønner: Jon, Johan-Petter og Ole. «Er det du som er så liten og har så store sønner», skulle presten en gang ha sagt til Ola. Ola, eller Øya-kailn som han kaltes til daglig, var i besittelse av en lun humor.

Jon Olsen Saltøy overtok gården etter sin far i 1891 for 4000 kr. Broren Johan-Petter Saltøy kjøpte seg et stykke av gården Sve, Krok-vika, og bygde hus der. Den yngste, Ole, reiste til Amerika.

I 1912 solgte Jon Saltøy gården til Trondhjems Sanitetsforening for 14000 kr., som anla barnehjem der.

Da Sanitetsforeningen overtok Saltøya var det mye grov furuskog der, og de solgte 500 trær. «Stor-furua» de kalte, malte over meteren i rota. I Sanitetsforeningens tid kom telefon og elektrisk kraft til øya. Foruten restaurering av hovedbygningen ble i 1932 annekset «Soløye» bygget. Det ble dessuten påkostet mye for å sikre vanntilførselen, likeledes ble kaier bygget på øya og fastlandet.

I 1950 solgte Sanitetsforeningen

Baten gjøres klar for tokt

Saltøya til Ranheim Arbeidsmannsforening for 100.000 kr., som siden har nyttet den til feriested.

På Saltøya var det også en husmannsplass i gamle dager, Jo-Andersa-vika eller Siverts-vika etter de som bodde der. Den lå på sørsia av Saltøya. Den første en vet om som bodde der hette Jon Andersn. Den siste hette Sivert Torleifsen. Han står oppført som bruker ved folketellingen i 1875. Han var jekteskipper, og kona hans hette Mette Andersdatter og var visstnok fra Svebukta. De hadde en sønn, Teodor, som reiste til Amerika.

I 1875 bodde det 9 personer der. De hadde 3 sauer, 4 geiter og en gris. De sådde $\frac{1}{4}$ tn. bygg og 2 tn. poteter.

Selv om det for mange vil være kjent stoff, kan det kanskje ha sin interesse å minnes hvordan midlene til ervervelsen av Saltøya ble skaffet tilveie for Ranheim Arbeidsmannsforening. Så mye mer som en ny generasjon har vokst opp og nyter dette herlige feriested.

Det ble atter sol og sommer — —

Etter at cellulosefabrikkenes produksjon av forskjellige grunner under krigen gikk betydelig ned, gjaldt det derfor å sette alt inn på å få produksjonen på topp igjen i kampen for den videre ekspansjon. A/S Ranheim Papirfabrik innbød derfor i mai 1947 til en slags premiekonkurranse, slik at hvis produksjonen kom over et visst antall cellulosekok pr. måned, skulle arbeiderne bli delaktig i en produksjonspremie til beste for folkebadet og et fremtidig feriehjem.

Kort fortalt resulterte dette tiltak for samarbeide til det vellykkede resultat at en allerede i 1948 var kommet opp i den pene sum av 50.000 kr., og et par dager før jul samme år fikk ranheimerne denne hyggelige julehilsen fra fabrikken i form av et oppslag:

«Herved meddeles at bedriften i forbindelse med julen og i betraktning av årets rekordproduksjon har besluttet å yde kr. 50.000,00 til A/S Ranheim Papirfabriks Arbeideres Feriehjem, hvorved dette fond når en høyde av kr. 100.000,00.

Beløpet i sjekk vil bli oversendt Arbeidsmannsforeningens formann.
Ranheim, den 21. desember 1948
A/S RANHEIM PAPIRFABRIK»

Og til jul 1949 ble som erkjentlig-
het for det forløpne års gode produksjon ytterligere bevilget kr. 25.000 til istandsettelse av hus og innredning på Saltøya. Slik ligger Saltøya der idag ikke bare som et hyggelig feriested, men også som et lysende eksempel på det gode forhold og samarbeid mellom en bedrift og dens arbeidere.

Dette var litt historie om Saltøya og dens beboere i ca. 500 år. Hva der skjuler seg av menneskelige problemer og skjebner gjennom et så langt tidsrom, i gode og vonde dager, er vel heller et dulgt kapittel.

Ei øy er nå engang noe for seg sjøl, med sjø til alle sider, med sine fordeler og ulemper, både isolert og et midtpunkt. Isolert når storm og uvær raste, eller isen enkelte ganger la seg og forbindelsen med fastlandet ikke var farendes hverken for fot eller fartøy. Men en vakker sommerdag, når fjorden lå der blank og innbydende, ja da lå øya der og ønsket alle velkommen, både folk og fugl. Eller når silda slo til, og Saltøya med sin gode havn ble et samlingssted både for fiskere og kjøpere med silde-salting, sildeprat og kanskje en og annen kjøpskål i Lokjerka, brygga på øya.

Derfor har nok livet artet seg noe annerledes på Saltøya enn på en gård på fastlandet, slik de var prisgitt naturens luner i storm og stille, både til det triste og trivelige.

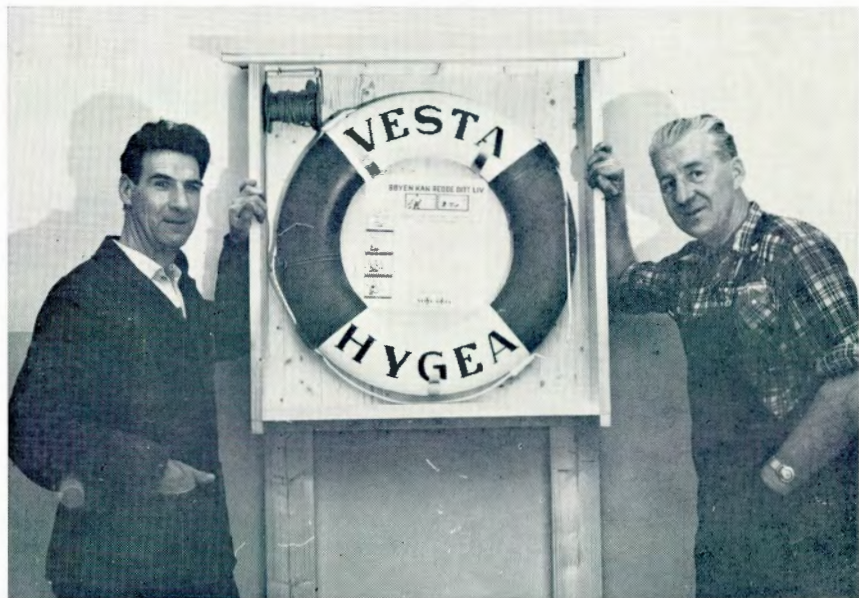
Jeg skal nevne et par eksempler. I 1882 la isen seg på fjorden ved nyårsleite og ble liggende over 3 måneder og var en alen tjukk. Den vinteren var ikke Saltøya øy lenger! De til og med kjørte snøplogen over til fastlandet. Den vinteren ble Jon Saltøys første sønn født, og det ble ikke mangel på barselmat! Halve bygda gjorde seg ærende dit med graut. Det var litt av en opplevelse å ha kjørt til Saltøya. Ingen kunne huske noe slikt den gang, og det har heller ikke hendt siden.

Men de har også fått føle at de bodde på ei øy. Da en av foreldrene til Jon Saltøy døde, det var i 1908 eller 1909, måtte begravelsen utsettes en dag grunnet storm.

Men lar en tanken gå tilbake til den tid da båten var eneste framkomstmidlet og sjøen kommunika-

sjonssambandet, da var vel ikke Saltøya noe utenom allfarvegen, og en må nok uminnelige tider tilbake til første gang det ble gjort strandhugg der. En kan vel derfor trygt si: Vi står på historisk grunn på Saltøya!

Trygve Sten

Bøyen er en gave fra Hygea og Vesta. Tilsynet må utføres av Saltøy-komiteen, sier Kaare Kvam (til venstre) og Arne Brekke.

